

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. V. Sponsalia ficta ad nihil obligant, nisi fuerint damnificantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

CONCLUSIO V.

Sponsalia ficta ad nihil obligant, nisi fuerint damnificancia.

160. **A**Nte omnia videndum est, in quo differat propositum à promissione sive in quo essentialiter promissio consistat. Vasquez de Matr. disp. 6. num. 14. eam definit, quod sit affirmatio & enuntiatio quædam alicujus rei in futurum faciendæ, ei insinuata, in cuius gratiam & utilitatem seu obsequium res facienda est.

Dicit; *Quod sit affirmatio*, sive intellectus, sive verbi aut vocis. Dicit etiam, *Rei in futurum faciendæ*; nam promissionis assertio respicit futurum, & veritas ejus, quæ dicitur fidelitas, similiter; sicut contra, falsitas, quæ dicitur infidelitas, comparatione futuri dicitur, videlicet, si non faciat quis id, quod dixit se facturum. Quocirca si quis sine proposito faciendi aliquid, dicat se id facturum, mendax est contra veritatem de præsentem, non tamen est infidelis, si postea reverà mutato proposito id faciat.

Præterea subjungit: *Ei insinuata* &c. quia alias non diceretur ei fides astricta, neque infidelitas censeretur, id non facere; fidelitas enim est ad alterum, ac proinde scientiam illius ac consensum postulat: tum etiam, quia si, quod quis dicit alteri se esse facturum, non sit in gratiam, obsequium aut utilitatem illius, non dicitur promissio, neque dicitur fides promissionis ei dati, sed propositum tantum declarari; v. g. si ego dicam & asseveranter affirmem alicui, me crastinâ die è cathedra docturum Theologiam, de quo ipse nihil prorsus curat, neque ullam utilitatem sperat aut obsequium, non dicar illi promittere, neque illi infidelis ero, si crastinâ die non doceam; eatenus enim veritas de futuro, quæ est in promissis, obligat, quatenus est ad alterum, cuius interest id, quod promittitur. Ita Vasquez, paucis omissis & immutatis.

161. **E**x qua doctrina sequitur, in hoc differre propositum à promissione, quod istud sit actus voluntatis, quo quis apud se statuit aliquid imposterum facere; hæc autem actus intellectus, si fiat Deo; sin autem homini fiat, verba aut alia signa sensibilia, quibus enuntiat ipsa res futura. Homini promittere, inquit Vasquez, nihil aliud est, quam homini sic loqui & enuntiare, ut à nobis definitum est; sicut infamare aliquem nihil aliud est, quam aliquid contra bonam illius famam loqui, & verbis manifestare. Hinc autem perspicue satis consequitur, tam falsum esse as-

serere, posse aliquem alteri promittere, sine animo & voluntate promittendi, quam asserere, posse aliquem alterum infamare, sine voluntate ipsum infamandi; nam sicut infamatio in verbis est, & qui voluntariè hujusmodi verba profert, non potest non velle illa proferre, ac proinde non potest non velle infamare; ita etiam promissio in verbis est, quibus exterius enuntiat & insinuat alicui, se facturum aliquid in utilitatem ipsius, & qui ejusmodi verba voluntariè profert, non potest non velle verba illa proferre, & eo modo enuntiare, ac proinde promittere, quod nihil aliud est, quam eo modo loqui: aut si Adversariis placet, ostendant nobis, quænam alia sit voluntas promittendi, quam voluntas hujusmodi verba proferendi. Sic ille.

Sed quia hæc minus nobis placent, ided ostendere conabimur, quænam alia sit voluntas promittendi, videlicet voluntas se obligandi, saltem ex fidelitate, ad rem in futurum præstandam, sufficienter intimata promissario, sive alteri vicem ejus gerenti. Igitur voluntas promittendi non est sola voluntas hujusmodi verba proferendi, sed principaliter est voluntas obligandi fidem suam; imò, secundum Aliquos, hæc sola est essentia promissionis; voluntas autem proferendi hujusmodi verba, solum conditio sine qua non. Vel si velis, etiam eam ingredi rationem essentialem, per me licet, bono sensu id potest admitti, ut patet ex dictis Concl. præcedenti, & magis videtur esse quæstio de nomine, quam de re.

Interim cum Scoto dicimus, & firmiter sustinemus, imperium seu legem non esse formaliter actum intellectus, sed voluntatis; similiter orationem, quæ cum Deo loquimur, & per consequens, votum seu promissionem factam Deo, quæ communiter vocatur lex aliqua privata. Idemque dicendum videtur, juxta principia Scoti, de promissione facta homini, quæ requirit signum sensibile, expressivum internæ voluntatis; eadem ratione, quæ idem signum requirit lex communis; quia videlicet homines non communicant inter se, nisi signis sensibilibus; legislatio autem & promissio sunt communicationes hominum inter se; undè tametsi per revelationem divinam subditus cognosceret voluntatem Superioris seu Legislatoris, adhuc minimè obligaretur; & consimiliter, tametsi promissarius per revelationem divinam cognosceret internam voluntatem promittentis, haud equidem propterea promittens obligaretur; obligatur autem vovens ex sola voluntate interna, quia Deo communicamus per actus merè internos, cum cognitio divina non dependeat à signo aliquo sensibili seu externo.

E

Et

162. *Quæ sit voluntas promittendi.*

Lex, oratio, votum, promissio, sunt formaliter actus voluntatis, ex Scoto.

163.
An illa ver-
ba: Dabo
tibi cras
&c sunt ne-
cessarij pro-
missiva.
Lugo.

Et verò hæc verba: *Ego dabo tibi cras centum florenos*, necessariò esse promissiva non arbitror; alioquin, ut notat Card. supra disp. 23. num. 7. quoties in oratione coram Deo non solum proponimus, sed humiliter ab eo petimus gratiam, ad hæc vel illa bona opera, quæ hodie in ejus obsequium facturi sumus, eo ipso promittimus & vovemus; insinuamus enim & dicimus Deo, nos tale bonum opus facturos.

Sæpè etiam simpliciter & absolute dicimus Deo: *Domine ego cras ibo ad corrigendum talem peccatorem, peto ut ejus cor tuâ grâtiâ emollire digneris*, & tamen non ideò votum emittimus de correctione faciendi: nec enim Apostolus Petrus votum fecit peculiare non negandi Christum, quando ei audenter dixit: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo*. Non est ergo idem promittere, & affirmare, ac insinuare alicui, quod in ejus obsequium facere cogitamus, etiamsi id per verbum, *faciam*, dicatur. Ita Lugo.

164.
In quo sensu
Apost. Pe-
trus usur-
paverit hæc
verba: Non
te negabo.

Ubi etiam benè advertit, Petrum Apostolum non usurpasse verba illa: *Non te negabo*, ad significandum solum propositum præsens: in hoc enim sensu non esset ullâ reprehensione dignus, quia sicut debebat illud propositum habere, sic poterat illud manifestare, & hoc, non obstante prædictione Christi de omnium scandalo, & de ipsius Petri negatione, poterat enim dicere: *Ego tamen nunc propositum habeo, non te negandi*; ipse ergo non solum voluit affirmare propositum præsens, sed rem futuram, & tamen votum non fecit, licet Deo suum judicium de futura perseverantia manifestaret; aliquid ergo aliud ad promissionem requiritur, nempe velle alteri nos ligare, etique dare jus vel fidem nostram, quæ ei ad observantiam teneamur.

165.
Distinctio
promissionis
à proposito.

Enimverò qui simpliciter affirmat se aliquid facturum, solum affirmat judicium, quod habet de futuritione talis rei, quare non mentitur, si habet tale judicium; sicut qui dicit: *Petrus est in foro*, immediate affirmat, se judicare Petrum esse in foro, nam voces ordinatæ sunt ad manifestandos nostros conceptus; unde non mentitur si verè habeat tale judicium, estò à parte rei Petrus non esset in foro. Et quàmvis qui dicit: *Ego hoc faciam*, possit etiam velle affirmare rem futuram, & fidem suam obligare, id tamen non est necessarium; nam verba indifferentia sunt, adedque ex circumstantiis, & intentione loquentis pendet, an sint verba promissionis, an verò solum affirmationis propositi sive judicii, quod habet de re futura. Optime ergo di-

stinguunt promissio à proposito, quòd promissio sit affirmatio rei futuræ, obligando fidem suam; propositum autem sit affirmatio rei futuræ, sine tali obligatione.

Ex quo manifestè sequitur, posse dari promissionem fictam, id est, verba promissionis exterius prolata, absque animo promittendi, id est, sine animo obligandi fidem suam ad rem in futurum præstandam, quæ proinde ad nihil obligat, ut ait Conclus. sicuti ficta lex, & fictum votum ad nihil obligant; quia sicuti ficta lex non est lex, & fictum votum non est votum, ita etiam ficta promissio non est promissio; ita ut ly *ficta*, sit particula alienantis, tollit enim rationem essentialiæ promissionis, sicut tollit rationem essentialiæ legis.

Et quidem si desit voluntas proferendi voces illas, sed casu præter intentionem proferantur; aut si proferantur ab ebrio vel amente, quis dixerit illas esse promissionem, cum nequidem sint locutio humana? Quippe locutio debet esse ex intentione manifestandi mentem. Consimiliter si quis materialiter legeret verba promissionis ex aliquo libro, quàmvis tertius putaret sibi dici ista verba formaliter, putatne quia ex illis oriretur aliqua obligatio? Noli putare, si non vis errare. Et quæ ratio, nisi defectus animi se obligandi seu promittendi?

Confirmatur ex formis Sacramentorum, quæ nullum habent effectum, nisi ex intentione sacramentali proferantur, estò quilibet prudens existimet ea proferri ex tali intentione, & ad istum finem à ministro proferantur. Ergo licet promittens, verba externa promissionis eâ intentione proferat, ut promissarius apprehendat obligationem, si tamen reverà non adsit animus se obligandi, nulla à parte rei oritur obligatio, de per se loquendo.

Nec obstat exemplum infamationis supra apud Valquez: differentia namque clara est (inquit Lugo supra num. 10.) quia ad infamiam sufficit lædere famam, ad quod non requiritur intentio, immò nec voluntas proferendi talia verba; provenit enim totus ille effectus immediate à solis verbis prolatis, sicut combustio provenit ab igne applicato, etiam sine intentione, v.g. ab ebrio, vel amente vel dormiente; certum autem est, quòd verba promissionis, ut jamjam diximus, ab illis prolata non obligent, nequidem ex fidelitate. Sicuti ergo ad Matrimonium de præsentibus, ut suo loco fusiùs explicabimus, non sufficiunt nuda verba, sine interno consensu; simili profectò ratione, nequam sufficienti sola seu nuda verba, absque intentione se obligandi, vel saltem promittendi, ad validè contrahenda sponsalia, de qui-

166.
Potest dari
promissio fi-
cta, que ad
nihil obli-
get.

167.
Ad lesionem
fama non
requiritur
intentio.

quibus hic tractamus, maximè cum hæc obligare debeant non solum ex fidelitate, sed etiam ex iustitia, & idem est de cæteris contractibus onerosis.

168. Dixi: *Se obligandi, vel saltem promittendi;* quia expressus & formalis animus se obligandi non videtur necessarius, sed satis est, si adit animus verè promittendi in illo, qui probè novit naturam veræ promissionis, quæ est obligare promittentem; hic enim eo ipso, quod vult verè promittere, saltem virtualiter & implicitè vult etiam se obligare, cum velle verè promittere non sit aliud, quàm velle se obligare, eamque voluntatem significare promissario; ut proinde obligatio fit ad minùs effectus intrinsicus & quæ formalis promissionis. Sicuti ergo velle ponere calorem in subiecto, est velle, ut id sit calidum, ita velle promittere, est velle obligari. Itaque qui veller promittere sine obligatione, vel fingit promissionem, vel ignorat naturam illius actûs, adeoque non censetur voluntariè promittere; cum nihil sit volitum, nisi cognitum.

169. Ratio ulterior est: quia voluntas non potest efficaciter velle ea, quæ involvunt repugnantiam, nisi interveniente ignorantia; atqui promittere, & non obligari, involvunt repugnantiam; ergo non potest utrumque efficaciter velle. Major constat, quia voluntas non potest voluntate efficaci velle, quod impossibile est. Perinde autem est, voluntatem duobus actibus absolutis ferri in duo objecta impossibilia, ac unico actu in unum impossibile; sicut in intellectu æquè repugnat simul assentiri duabus contradictoriis, ac iudicare uno actu duo contradictoria esse simul vera. Itaque nequit voluntas efficaciter simul velle promittere, & non obligari.

Dico: *Efficaciter;* siquidem potest contingere, ut quispiam velit efficaciter promittere & tamen simul habeat velleitatem quandam non se obligandi, sive simplicem complacentiam in non obligatione; ac proinde si ita intendat promittere, ut si sciret obligationem secururam, adhuc vellet promittere, obligatur, quàmvis expressè intendat non se obligare; quippe hæc intentio solum est simplex complacentia: sin autem ita intendat non obligationem, ut si sciret obligationem secururam, nollet promittere, non obligatur; quia tunc intentio promittendi est inefficax, & virtualiter vult non promittere. Vide Disp. I. hujus Operis Sectione septimâ Conclusionem quintâ, ubi ostenditur, qualiter cum voluntate non conferendi effectum Sacramenti, possit stare intentio faciendi quod facit Ecclesia, adeoque valida voluntas conferendi

Sacramentum, per consequens validum Sacramentum.

Sed dicit aliquis cum Lugone supra num. 12. Veracitas ita obligat ad conformanda dicta seu verba cum mente, ut non excuset ab hac obligatione defectus solius intentionis affirmandi; non enim excusatur à mendacio in rigore, qui exterius affirmat scienter falsum, licet interius dicat, se non intendere per illas voces affirmare vel exprimere suam mentem, sed proferre solum materialiter illas voces ob alium finem. Certè hic non excusatur à vitiò mendacii, si voces ipsæ in his circumstantiis determinatè significant animum affirmandi. Veracitas enim obligat ad hoc, ut exterius non significetur aliquid contra mentem: & tunc illæ voces exterius id determinatè significant & exprimunt; nec excusaretur à perjurio, qui absque intentione jurandi, juraret exterius falsum per verba, quæ hic & nunc determinatè & omninò significant animum jurandi & invocandi Deum in testem. Alioquin virtus veracitatis inutilis omninò esset ad commercium, & convictum humanum tuendum. Sufficit quippe ad decipiendum & fallendum, proferre verba, quæ de se significant falsum, sine animo affirmandi; atque aded non minùs tolleretur commercium & convictum humanus, si homines possent voces falsas proferre, quàm si possent ita loqui cum intentione affirmandi.

Ergo idem dicendum est de fidelitate, quòd obliget ad conformanda facta cum verbis, significantibus determinatè promissionem, neque ab hac obligatione excuset defectus intentionis promittendi, si verba determinatè significant promissionem. Nam & fidelitas obligat propter commercium & convictum humanum; sicut enim tolleretur magna ex parte humanum commercium, si homo licitè posset exterius affirmare contrarium suæ menti, sic etiam tolleretur magna ex parte, si homines possent contra fidem exterius datam pro libito operari; nam sicut per illud primum tolleretur omninò fides loquentibus, & nemo alteri crederet, quod dicit; ita per hoc secundum tolleretur alteri fides in confidendo, nemo enim alteri fideret.

Est quippe duplex fides, altera, quæ tibi loquenti credo, altera, quæ tibi promittenti fido, quæ dicitur confidentia seu spes; & non minùs requiritur ad humanum commercium, quòd homo possit homini fidere, quàm quòd possit ei credere: & sicut qui affirmat, exigit ab audiente fidem, ita qui promittit, exigit fiduciam ab eo, cui promittit. Ideoque qui id, quod exterius promissit, non observat, infidelis ab omnibus meritò reputatur

170.
Obiectio ex
Lugone;

Ad quid
obliget ve-
racitas;

171.
Ad quid
obliget fide-
litatis;

& dicitur. Propter hoc argumentum Lugo docet, ex ficta promissione oriri obligationem fidelitatis, estd neget obligationem iustitiæ.

172.
Probatur ex
ficta promissione nullam
oriri obligationem, ne-
quidem fidelitatis con-
tra Lug.

Sed ego, non obstante illo argumento, permaneo in priori resolutione, seu in proposita Conclusionem & dico, ex ficta promissione, etiam eâ, quæ exterius omnibus apparet vera, nullam resultare obligationem, siue iustitiæ, siue fidelitatis. Ratio mea est; quia nequit oriri ejusmodi obligatio, nisi ex vera promissione; atqui verba promissionis fictè prolata, non sunt vera promissio; sicuti verba voti fictè prolata, non sunt verum votum, & verba Matrimonii fictè prolata, non sunt verum Matrimonium; ergo sicuti ex his postremis verbis, siue voti, siue Matrimonii, nulla omnino exurgit obligatio, per se loquendo; ita neque ex prioribus verbis, putâ promissionis homini factæ. Quæ enim ratio disparitatis, vel inter obligationem iustitiæ & fidelitatis, vel inter fictum votum & fictam promissionem?

173.
Differentia
inter iustiti-
am, & fi-
delitatem
ex eod.
Auctore.

Respondet Lugo supra num. 14. differentiam magnam esse quoad hoc inter iustitiam & fidelitatem: nam iustitia, inquit, solum obligat ad non lædendum jus alienum, seu ad non usurpandum id, quod est alterius, sine ejus consensu: quando autem non fuit voluntas in promittente, dandi jus alteri, non fuit translatum tale jus; quia res nostra, sine consensu nostro transferri non potest: unde non potest iustitia obligare ad servandum jus alienum, quod reverâ non est; quia illi nihil debeo, quando promissio erat merè gratuita, & sine alio promissarii præjudicio. Fidelitas autem, ut communiter dici solet, non obligat ad id, quod alteri debeo, sed ad id, quod mihi metipsum debeo; ideo enim alteri ex promissione sua, sed sibi metipsum; quia obligatio illa non oritur ex jure, quod promissarius habeat, & quod promittens illæsum servare debeat; sed ex obligatione, quam ipse habet, servandi fidelitatem in promissis.

174.
Comparatio
fidelitatis
cum veracitate.

Nam sicut obligatio ex veracitate, ad dicendum verum, non oritur ex jure proximi, sed ex debito, quod ego habeo non impediendi mihi commercium humanum, & non abrogandi mihi fidem in assertis; sic obligatio ex fidelitate, non oritur ex jure alieno, sed ex debito, quo mihi debeo non impedire commercium humanum, & fiduciam aliorum ex meis dictis. Ad quod non requiritur jus alienum, sed solum indecentia, quæ esset, si me exterius promittente, alii non possent mihi fidere, quæ indecentia eadem esset, licet ego sine intentione promitterem; indecentia autem injustitiæ propria non in-

venitur, nisi quando læditur jus alienum, & negatur, quod alteri debetur: quod jus alienum esse non potuit, sine animo illud jus dandi, ut constat in Matrimonio fictè contracto, quod nullum jus in corpus transfert; licet propter damnum, conjugii illatum, frequenter oriatur obligatio consentiendi postea, & dandi jus illud verum in corpus, quod prius datum non fuerat ob defectum intentionis. Hactenus Eminent.

Deinde num. 15. assignat disparitatem inter votum, & promissionem homini factam; quia, inquit, votum ordinatur ad Deum, cui æquè clarè patet intentio nostra, ac ipsæ voces externæ; quare ex eo, quod voces proferantur absque intentione promittendi, nullum sequitur inconveniens ad commercium nostrum cum Deo; nam eo ipso, quod ego interius non consentio obligationi, manifesto ipsi Deo, me nolle per verba externa promittere; & ita non exigo à Deo, quod fidat meæ promissioni. Idem autem esset etiam inter homines, si ego alicui exterius promittens, antea præmonuisssem ipsum, quod per illa verba non intendo me illi ex fidelitate obligare, quàmvis propter circumstantes ostendam & dicam expressè, me promittere, & obligare me; hoc enim casu certum est, quod per verba sequentia non obliger illi ex fidelitate, quod cum semper Deo manifestetur, quoties intentionem votendi non habemus, non mirum, quod votum illud fictum non obliget ex Religione aut fidelitate erga Deum. Hæc ille.

Sed contra: ergo non videtur esse eadem ratio veracitatis & fidelitatis; quia homo verè mentitur, quàmvis alter sciat & videat ipsum loqui contra mentem, & obligatur ex veracitate loqui conformia menti suæ, etiam illi, quem novit scire omnes ejus cogitationes; at verò fidelitas non obligat, secundum jam dicta, quando fictè promittit ei, qui probè noverat fictionem; cujus utique differentie non potest esse alia ratio, quàm quod promissio, sine animo se obligandi, non sit vera promissio, ex qua sola oritur obligatio fidelitatis; sicut hujusmodi locutio est simpliciter locutio, quæ semper requirit veritatem.

Nec dixeris: si quis profert verba solum materialiter ei, qui hoc novit, non mentitur; sed si loquatur ei, qui prudenter putat verba profert formaliter; ergo est eadem ratio fidelitatis & veracitatis. Respondeo quippe negando Antecedens; si exterius non confit de illa intentione, quàmvis alter, cui loquitur, ex revelatione eam cognosceret; at verò infidelis non esset, qui non solveret promissionem, quam promissarius ex revelatione scivisset fictam, estd exterius apparuisset vera; alioquin esset infidelis, qui non solveret fictum votum; ergo non est paritas.

175.
Disparitas
inter votum
& promissionem ho-
mini factam.

176.
Non videtur
esse eadem
ratio veracitatis &
fidelitatis;

Occurrit
Objectioni,

Et

177.
Probatur
non esse can-
dem ratio-
nem.

Et ratio ulterior est; quia intentio illa loquendi tantum materialiter, quamdiu est merè interna, non componit unam orationem cum vocibus externis, sicut dicitur de quacumque restrictione mentali merè interna; adedque facere non potest, ut oratio, quæ exterius fallax est, fiat verax. Siquidem veracitas non sequitur orationem, tamquam aliquis ejus effectus moralis, sed necessariò orationem externam concomitatur; obligatio porro fidelitatis, tamquam effectus moralis, sequitur promissionem externam; ac proinde nil mirum, si per intentionem loquentis possit separari, quamvis non sine mendacio, ratione cujus tenetur ad omnia damna, quæ ex tali ficta promissione sequuntur, ut significatur in Concl. per ultima illa verba: *Nisi fuerit dammissio*; scilicet extrinsecè, id est, nisi ex illa fictione sequatur aliquod damnus, præter carentiam rei promissæ; v. g. aliquis fictè promittit alicui puellæ sponsalia, quæ confidens ei, recusavit alia sponsalia, fortè etiam meliora; qui fictè promittit, tenetur vel mutare consensum suum fictum in verum, & eam ducere, aut certè recompensare damnus, quod ei provenit ex recusatatione aliorum sponsalium.

178.
Rejicitur
disparitas
Leg. inter
justitiam &
fidelitatem.

Ex his facile rejicitur disparitas, supra à Lugone adducta inter justitiam & fidelitatem; quippe ad non impediendum mihi commercium humanum, & fiduciam aliorum ex meis dictis, sufficere aliunde videtur, quod non possim fictè promittere absque mendacio; hoc ipso enim potest & debet homo confidere proximo suo seu dictis ejus, quando non constat ipsum esse mendacem; quod si mendax sit, sine dubio sicut tunc nequit credere dictis ejus, ita nec promissis ejus confidere, sciens quod promissum mendax non obliget. Aliud esset, si liceret enunciare contrarium menti suæ, cum restrictione merè interna; siquidem tunc homines nullam haberent obligationem sincerè agendi cum proximo suo; porro in nostro calu, saltem ex veracitate, tenetur quilibet promittere cum animo se obligandi, sive verè promittendi, quod videtur sufficere ad commercium, humanum.

179.
Quomodo
dicatur in-
fidelis, qui
non servat
promissionem
suam.

Dicitur quidem infidelis, qui non servat promissum fictum, sed ex ignorantia; quia prudenter judicatur promississe verè, nisi contrarium expressè constet, & tunc judicatur mendax, non autem infidelis; sicuti ille, qui non stat contractui fictè inito, censetur injustus, quamvis verè non peccet contra justitiam, si noluerit se obligare. Non ergo obligatio fidelitatis sequitur naturaliter quodcumque signum externum promissionis, sed signum veræ promissionis, hoc est, verba cum animo promittendi: veracitas autem concomitatur ipsa verba secundum se; quia veritas non pender ab intentione loquentis

sed ex conformitate verborum cum re significata, & veracitas ex conformitate verborum cum mente loquentis; porro ut aliqua sint verba vel voces significativæ, non pender ab intentione loquentis, sed ab institutione, adedque illis uti debet ad significandum id, ad quod sunt instituta: at verò promissio non consistit in nudis verbis, sed in verbis simul cum intentione promittendi; nam obligatio fidelitatis est quidam effectus moralis, ut supra diximus, qui non provenit, nisi à voluntate, sicuti obligatio justitiæ, & alii effectus morales.

180.
Fidelitas,
veracitas ac
veritas sunt
virtutes
ad alterum.

Et aliunde, sicuti justitia est virtus ad alterum, ita etiam, secundum communem & receptam ab omnibus sententiam, fidelitas est virtus ad alterum; uti & veracitas ac veritas: nam enumerantur inter virtutes annexas justitiæ, quæ omnes respiciunt aliquod debitum in altero, licet debitum non ita rigorosè, sicuti debitum justitiæ. Ac proinde obligatio ex veracitate ad dicendum verum, non solum oritur ex debito, quo mihi debeo, non impedire mihi commercium humanum; sed etiam ex jure proximi, non quidem strictè dicto, sed morali, quod quisque habet, ne decipiatur, seu ne error aliquis generetur in suo intellectu; ergo consimiliter obligatio fidelitatis oritur etiam ex jure aliquo morali, quod habet promissarius ne decipiatur, seu ut detur ipsi istud, quod promissum fuit.

Homines
habent jus
aliquid ad
vitam æter-
nam ex
Trient.

Nonne vita æterna est merces reddenda bonis nostris operibus? Audi Trident. seff. 6. c. 16. *Atque ideo bene operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filii Dei per Christum Jesum misericorditer promissa; & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddenda.* Et quid dicit sanctus August. in Plaf. 109. *Deus fecit se nobis debitorem, non aliquid à nobis accipiendo, sed tanta nobis promittendo.* Non ait: *Fecit se sibi metipso debitorem;* sed: *Fecit se nobis debitorem, tanta nobis promittendo.* Quis ergo dubitet, aliquid jus esse in hominibus ex promissione divina?

S. Aug.

181.
Iuramen-
tum fictum
excusatur à
formali
perjurio.

Quod attinet ad juramentum fictum, id est, quod fieret absque animo jurandi; dico, eum excusari à formali perjurio, qui ita juraret exterius falsum, tametsi id faciat per verba, quæ hic & nunc determinatè & omninò significant animum jurandi, & invocandi Deum in testem; quia talis reverà non jurat, eodem modo, quo dictum est, eum, qui promittit exterius, sine animo promittendi, reverà non promittere, & qui facit alium quemcumque contractum, sine animo contrahendi, reverà non contrahere, & qui exterius conficit Sacramentum, absque interna voluntate, reverà non conficere Sacramentum. Ratio est: quia debent esse actus hu-

humani non solum quatenus sunt naturalis locutio seu alia actio, sed etiam quatenus sunt iuramentum, promissio, aut Sacramentum.

Unde applicari hic potest commune dictum: *Actus agentium non operantur ultra intentionem eorum*; arg. cap. *Humanae aures*. 2. 2. q. 5. ubi ex Greg. 16. lib. *Moralium*. c. 7. ita scribitur: *Humanae aures verba nostra talia iudicant, qualia foris sonant: Divina vero iudicia, talia ea audiunt, qualia ex intimis proferruntur. Certe noverit ille, qui intentionem & voluntatem alterius variis explicat verbis: quia non debet aliquis verba considerare, sed voluntatem & intentionem: quia non debet intentioni verbis deservire, sed verba intentioni.*

C. 11. 22. q. 5.

182. Occurritur Objectioni. C. 9. 22. q. 5.

Sanchez.

183. Quando iuramentum obliget iuxta mentem exigentis, ex Lessio.

Iuramentum non est inutile, tamen si possit dari iuramentum fictum.

184.

Nec obstat, quod eadem causa & q. c. 9. dicitur ex *Isidoro* lib. 2. *Sent.* c. 31. *Quicumque arte verborum quisque juret: Deus tamen, qui conscientiae testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit. Dupliciter autem reus fit: quia & Dei nomen in vanum assumit, & proximum dolo capit.* Ubi *Gloss.* verb. *Intelligit. Id est, intelligere debet.* Hoc, inquam, dictum *Isidoro* non obstat; nam secundum *Sanchez* hic *disp.* 9. n. 10. intelligitur; dum quis jurat animo se obligandi, non tamen implendi; vel quando jurat assertorie, rogatus iudice, contra mentem petentis iuramentum. Hæc ille.

Vel dic *Lessio* de *Iust.* lib. 2. c. 42. n. 45. Etiam si iuramentum non obliget per se & vi sua, nisi secundum mentem jurantis; tamen ratione damni vel scandali secuturi potest obligare iuxta mentem exigentis. Et hoc est quod dicitur in posterioribus verbis *Dupliciter autem* &c. Reverentia enim divina (ut ibidem notat *Lessius*) etiam obligat ad vitandum scandalum in materia Religionis. & non solum ut nihil agas, quod contra honorem divinum verè sit; sed neque quod videatur esse. Deus etiam accipit, sicut alter intelligit: quia censet te ad hoc obligatum, non præcisè vi iuramenti; sed quia teneris alterum non decipere, causam damni & scandali non dare: seposito tamen periculo damni & scandali, nulla obligatio gravis nascitur in foro conscientiae: nam deceptio illa per se non est mortifera. In foro tamen externo cogendus est implere, quod secundum verborum legitimam interpretationem visus est promississe. Hucusque *Lessius*.

Ex his patet, iuramentum non esse inutile, tamen si possit dari iuramentum fictum seu dolum; quia sufficit, quod teneatur homo, qui jurat, absque dolo & fraude jurare, ut possit & debeam credere, eum ex animo jurare quando iuramentum exhibet, nisi moraliter constet contrarium; quia satis est, quod homo teneatur peculiari obligatione dicere verum, quando Deum testem adducit.

Et hæc quidem de iuramento, quod fieret

sine animo jurandi. Sed nunquid eadem ratio ejus, quod fieret cum animo jurandi, sed sine animo se obligandi? Affirmat *Sanchez* supra n. 9. & probat eisdem rationibus, quibus n. 5. probaverat, promissionem sine animo se obligandi non obligare. Primò ex cap. *fin.* de *Condit. appof.* ubi conditio contraria substantiæ Matrimonii ipsum annullat, licet verba & intentio essent contrahendi. Si conditiones (inquit *Greg.* 9.) contra substantiam conjugii inserantur: puta, si alter dicat alteri; *Contraho tecum si generationem prolis evites: vel, donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditorem: aut, si pro quaestu adulterandam te tradas: Matrimonialis contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret effectu.* Ergo cum de natura promissionis & sponsalium sit animus se obligandi, ubi contrarius animus adfuerit, nulla erunt. Et confirmatur; quia quamvis intentio contraria Matrimonio mente retineatur, ipsum annullat, ut si animus sit ducendi uxorem ad tempus.

An jura- mentum sine animo se obligandi, obliget. *Sententia negans probatur ex cap. fin. de Condit. appof. Sanchez.*

Secundò probatur; quia omnis obligatio quæ non est ex lege, oritur ex privata hominis voluntate: ergo ubi deest voluntas se obligandi, deficit obligatio.

185. Alia probatio.

Dices: sponsalia ex hominis voluntate consistere, iis tamen contractis, obligatio est ex jure divino & naturali. Hoc tamen non obstat: quia lex divina & naturalis non obligat circa rem spontaneam, nisi supposita voluntate hominis, obligationem sibi imponentis.

Occurritur Objectioni.

Tandem quia obligatio promissionis confurgit ex lege privata, quam promittens sibi imponit, nulla autem lex obligat, nisi legislator obligare intendat. Ita *Sanchez*. Existimans utique, non posse designari commodam discriminis rationem inter obligationem promissionis & iuramenti.

Tertia probatio.

Sed *Lessius* supra n. 38. hanc designat rationem discriminis: Ex iuramento, inquit, nascitur obligatio, non ratione intentionis obligandi, ut in contractibus; sed ex natura operis, sicut ex damno illato nascitur obligatio restitutionis; & ex facto, unde damnum metuitur, nascitur obligatio impediendi.

186. Ratio discriminis inter iuramentum & promissionem, ex Lessio, Confirmatur x.

Confirmatur; quia iuramentum consistit in eo, quod Deum adducas in testem veritatis præsentis vel futuræ; hoc autem efficaciter facere potes, etiam si dicas te ejus reverentiam nolle teneri ad exequendum; nam nihilominus teneberis, ne eum facias testem falsi circa executionem.

Igitur per iuramentum nihil homo offert Deo, sicuti per votum facit; sed potius obligat Deum, ut sit quasi testis aut fidejussor suæ promissionis, & inde ex naturali lege, non ex suâ voluntate, resultat obligatio. Simile est; si quis vocavit hominem, ut sit fidejussor suæ

suæ promissionis eo ipso enim obligatur illi, nec per voluntatem contrariam potest talem obligationem impedire; obligationem, dico, non solum satisfaciendi illi, si pro se solvat, sed etiam cavendi, ne pro se solvat.

187. *Secunda confirmatio Suarez.*
 Confirmatur 2. quia si quis velit jurare assertionem de præsentis vel præterito, etsi nolit obligari ad dicendum verum, nihilominus obligatur; ergo similiter, si velit jurare assertionem de futuro, obligabitur ad eam efficiendam veram, tamen nolit ad id obligari. Alioquin poterit sine peccato velle sic jurare, cum voluntate non implendi juramentum. Probat Sequela; quia si ego possum jurare, & non me obligare pro beneplacito meo, non erit peccatum, saltem mortale, id facere aut velle, quia in hoc nemini fit injuria; ergo nec erit peccatum habere propositum non faciendi, quod juratur. Nam si quis sciat, se non futurum postea obligatum, sciet etiam, se non peccaturum postea, id non faciendo; ergo nec antea peccabit habendo propositum non faciendi. Ita Suarez lib. 2. de Juram. c. 7. n. 14.

188. *Obiectio Aluizur.*
 Si dixeris: peccare mortaliter illum, qui jurando aliquid faciendum, vult non se obligare, quia facit in hoc injuriam Deo. Contra, inquit Suarez ibidem, quia vel hoc non stat cum contraria positione, vel inde melius concludimus intentum. Nam si est injuria Dei, velle non obligari jurando; ergo juramentum ex se ac sua vi & natura obligat: ergo non potest voluntas humana obligationem impedire. Item, voluntas impediendi obligationem Deo debitam, non potest esse valida & efficax; ergo non potest talis voluntas impedire obligationem juramenti. Hæc ille.

189. *Resp. ad 2. confirmatio.*
 Respondetur; non potest impedire obligationem juramenti assertorii, secus obligationem juramenti promissorii: peccat ergo talis mortaliter, quia assertorie jurat obligationem, quam tamen non intendit, & ideo peccat mortaliter, quia jurat assertorie falsum; quippe verba sonant voluntatem se obligandi, quæ revera non subest.

Disparitas hæc videtur ex principio.
 Porro disparitas, à Lessio designata, videtur petere principium; nam hoc est, quod queritur; an sicut ex damno illato nascitur obligatio, ita quoque ex juramento promissorio. Et ratio disparitatis est; quod damnum illatum, sive voluntarie, seu involuntarie, æquè nocet proximo, ratione cujus nocenti obligatur, qui illud voluntarie intulit, ad restitutionem; æquè autem voluntarium est illud damnum, sive inferens habuerit voluntatem se obligandi ad restitutionem, sive non: ergo etiam æqualiter obligatur; at verò juramentum promissorium non obligat ex eo præcisè, quod ex non observatione alteri inferatur aliquod damnum; sed

quia jurans voluit se liberaliter obligare ad procurandum bonum alterius; quando ergo illa voluntas defuit, nulla orta fuit obligatio ad illud bonum procurandum; quod si aliud damnum sequeretur ex illo ficto juramento; jam antea diximus; fictè jurantem teneri ad restitutionem, estò non intenderit illud damnum.

Hinc patet responsio ad primam confirmationem, vel potius ad simile, quod in illa assertur; nam ex illa vocatione hominis, ut sit fidejussor alicujus promissionis, æquale sequitur damnum, & æque voluntarie, tamen si ille, qui vocavit, noluerit se obligare, ergo tenetur damnum, quod inferitur, reparare, & impedire ne inferatur, sive voluerit se ad hoc obligare, sive non. At verò Deo nullum inferitur damnum ex eo, quod ille, qui fictè juravit, non solvat promissum, quando non habuit animum promittendi, sicut nec ipsi promissario. An autem efficaciter possis Deum adducere in testem, etsi dicas, te nolle teneri ejus reverentiæ ad exequendum, & hoc ipsum controvertitur, aliquibus dicentibus, posteriorem intentionem destruere priorem, utpote repugnantem substantiæ juramenti. Alii autem existimant, priorem destruere posteriorem, & ideo ipsum obligari; quia efficaciter vult obligari, licet solum implicitè, eo ipso quo efficaciter vult jurare, quoniam juramentum naturaliter sequitur obligatio. Cùm ergo dubium sit, quæ intentio prævaleat, quid ni dicamus, neutram aliquid efficere, & ideo juramentum manere nullum? Quia, inquis, si maneat nullum, jam posterior intentio aliquid efficit, nam si abesset, juramentum foret validum. Habes Lector fundamenta utriusque sententiæ; vide quæ magis solida sint, & superædifica.

190. *Resp. ad 1. confirmatio nem.*
 Doctor subtilis communiter citatur, ut etiam Doctor Seraphicus pro sententia Sanchez. Primus sic ait 3. dif. 39. q. un. n. 10. *Quantum ad perjurium promissorium vel obligatorium; dico, quod potest esse quadruplex, scilicet dolum, incautum, coactum & carens istis tribus conditionibus indebitis. Dolum est, quando jurans se aliquid esse facturum, in ipso actu jurandi intendit oppositum, & non intendit se obligare ad illud, quod juratur; & talis in ipso actu jurandi peccat mortaliter, quia adducit Deum tamquam testem sui propositi de aliquo implendo, cum tamen intendat oppositum: tamen post illud juramentum non remanet obligatus, quia in obligationibus privatis nullus obligatur non intendens se obligare.*

191. *Sententia Doct. Subt. de hac controversia.*
 Nec sequitur; quod talis ex peccato suo reportet commodum, quia si non jurasset dolose, esset obligatus; quia nullum commodum est reportare peccatum mortale, quod non reportaret, si non jurasset dolose, licet teneretur implere juramentum.

um, que tamen tentio non est ita damnoſa, ſicut peccatum mortale, quod incurritur in jurando dolose.

192.
Sententia
Doct. Seraph.

Conſimiliter loquitur D. Bonavent. eadem diſt. a. 3. q. I. n. 46. ibi: Quidam dicere voluerunt, quod juramentum dololum ſimpliciter obligat; quoniam eſt dololum intendat alium decipere, intendit tamen dicere verba obligatoria, & dum illa voluntarie exterius profert, ſeipſum ſimpliciter obligat, nec aliquo modo excuſatur per cordis fraudulentiam, quia non ſolummodo recipiens, ſed etiam ipſa veritas accipit verba ſecundum ſenſum quem faciunt & ita non ſolummodo in conſpectu hominum, ſed etiam ſecundum veritatem dicunt, quod juramentum dololum eſt obligatorium. Ecce una ſententia, cui non adhæret Seraph. Doctor, ut patebit ex iis, quæ ſubjungit in favorem ſententiæ oppoſitæ.

Sed quoniam, inquit, obligatio juramenti eſt obligatoria, ſicut obligatio voti, & Matrimonii, ideo videtur aliis dicendum, quod ſicut Matrimonium non eſt verum, niſi interſit interior conſenſus, nec eſt votum obligatorium, niſi ſit intentio obligandi, ſic etiam nec ipſum iuramentum dololum dicendum eſt eſſe ſimpliciter obligatorium, in quo quiſ ſuo jurat, ut tamen per illa verba ſeipſum obligare non intendat. Et propterea ſecundum ipſos diſtinguitur duplex forum, videlicet forum Eccleſiæ, & forum conſcientiæ. Secundum forum Eccleſiæ juramentum tale eſt obligatorium. Eccleſia enim iudicat de his, quæ exterius obligare poſſunt. Unde cum verba illa obligationem expriment, iudicat ſic jurantem ad id, quod inſnuant verba obligatoria. In foro autem Dei, qui iudicat ſecundum ſecreta conſcientiæ, & ſecundum veritatem, iſte quidem non obligatur, quia non voluit obligare ſeipſum; quia tamen dolose juravit, & nomen Dei in vanum aſſumpſit, ſtatim in actu ipſo commiſiſſe crimen perjurii. Nec reportat commodum de malitia, quia apud Deum ex illo juramento iudicatur dignus pena æternâ. Et iſte quidem modus dicendi ſatis probabilis eſſe videtur.

193.
Reſp. ad
queſtionem,
& ad ob-
jecta.

Ut autem ſcires, hunc modum magis ei placere, continud ſubjungit: Et ſecundum ipſum patet reſponſo ad queſtionem propoſitam; etiam pro magna parte patet reſponſo ad objecta. Nam rationes, quæ probant, illud juramentum non eſſe obligatorium, oſtendunt hoc non ſimpliciter, ſed in foro Dei, qui iudicat ſecundum intentionem, ſecundum quam dolose jurans non intendebat ſeipſum obligare. Rationes autem, quæ ad oppoſitum inducunt, procedunt ſecundum forum Eccleſiaſticum, aliter non concludunt.

Unde ad auctoritatem Iſidori, quæ dicit, quod Deus accipit verba ſecundum intentionem recipientis. Dicendum, quod hoc dicit, non quia ipſe Deus ad hoc reputet hominem obligatum; ſed quia ex hoc, quod ille non intendit jurare, ſicut ille intendebat recipere, Deus qui hoc requirebat

ex veritate & juſtitia, reputat ipſum obligatum ad poenam. Vel poteſt ille ſermo cauſaliter intelligi, ut dicat, quod Deus ſic accipit, & ſic vult accipi ab ipſa Eccleſiâ, & ſic vult etiam iudicari.

Ad illud quod obicitur; quod fraus & dolus non debent alicui patrocinari, patet reſponſo per jam dicta; quia fraus & dolus non patrocinatur iſti in foro Eccleſiæ; immo compellitur ab ipſa Eccleſiâ juramentum tenere, ac ſi jurasset fideliter. Non patrocinatur etiam in foro Dei, quia ex hoc ipſo obligatur, & reus efficitur magnâ poenâ. Unde ſi veniat ad poenitentiam, eſt ei gravis poenitentia imponenda, & ſanum conſilium eſt & decens, ut merito culpæ ſibi imponatur, ut juramentum compleat, in quo proximum decipere intendebat, licet non poſſit ſibi probari in facie Eccleſiæ.

Reſtant duæ objectiones. Prima; verba ſunt in quibus conſiſtit contractus; ergo ſi forma verborum eſt obligatoria, necesse eſt intervenire contractum obligatorium: ergo ſive intendat, ſive non intendat, dum tamen, verba juramenti obligationem præſtant, jurans obligatur. Secunda: Si ſolummodo verba fidelia & pura obligarent in juramento, cum nemini conſtet de fidelitate aliena, nemini conſtaret, utrum aliquis eſſet obligatus per verba ſua; ſed homo redditur certus de obligatione per juramentum exhibitum; videtur ergo quod ſive per verba fidelia, ſive per fraudulenta, juramentum fiat, jurans æqualiter obligetur.

Ad has duas objectiones reſpondet S. Bonav. ſuprà dicens: Verborum obligatio, & certificatio per juramentum ſuperadditum, reſpicunt forum Eccleſiaſticum: & ideo obligationem concludunt non ſimpliciter, ſed quantum ad illud forum. Et hoc quidem eſt concedendum. Itaque de mente Doctoris Seraphici non videtur relictus locus dubitandi.

Uti etiam de mente Scoti. Nam quod aliqui dicunt, Scotum intelligi poſſe de illo caſu, in quo aliquis jurat, accipiendo verba in alio ſenſu, quam ille ea accipit, qui exigit juramentum, non habet ullum fundamentum, cum nulla mentio ibi fiat illius caſus.

Et certum eſt Doct. Seraph. ſic non poſſe intelligi; nam diſtincte agit de illo caſu in ſequentibus: quippe continud poſt verba ſuperius relata atexit: Ad illud verò, quod queritur, quando ſunt verba duplicia, ita quod dolus non intervenit, cujus intentioni ſtandum eſt. Dicendum, quod verba illa multiplicia, aut magis præſtant unum illorum ſenſum ſecundum uſum communem, aut æqualiter præſtant utrumque. Si magis præſtant unum ſenſum, illi intentioni ſtandum eſt, quæ illum ſenſum intellexit. Si verò indifferenter ſe habent ad utrumque, cum neutrum probari poſſit, ſtandum eſt iudicio bonorum virorum, qui penſatis conjecturis & rationibus, conſcendere debent

194.
Duplex ob-
jectio.

Reſp. Doct.

195.
Quomodo
aliqui ſol-
tum intel-
ligant.

ſa.

saniori & puriori intentioni. Hæc ille. Ergo in præcedentibus non agit nisi de juramento doloso, quando quis jurat cum animo non se obligandi, accipiendo etiam verba in eo sensu, in quo ipse, & qui juramentum exigat, ea accipiunt.

196. An possit intelligi non de obligatione formali, sed radicali.

Neque audiendi sunt, qui explicant Scutum non de obligatione formali, sed radicali, ut sensus sit: Nullus obligatur non intendens se obligare scilicet radicaliter, id est, non intendens ponere radicem obligationis, videlicet, promissionem secundum legitimam materiam & formam externam; siquidem clarissimis verbis oppositum exprimit, id est, docet materiam & formam promissionis fuisse positam, quando ait: *Dolosum est, quando jurans se aliquid esse facturum.* Ubi ly *Aliquid*, significat materiam promissionis; ly autem, *Jurans se esse facturum*, formam. Alioquin si non fuisset promissio externa; jurans in casu proposito non peccasset; expressè autem dicitur peccasse mortaliter, quia per externam promissionem significavit animum faciendi seu implendi, eumque juramento affirmavit, cum tamen oppositum intenderet.

Objectio solvitur.

Nec obstat quod habet num. 2. *Duplex est juramentum, scilicet assertorium & promissorium: utrumque tamen est obligatorium, assertorium quidem, quia obligatur jurans ad dicendum verum, ex quo talem testem adducit ad assertionem dicti sui: promissorium, quia obligatur, ut illud verum esse faciat: & quia assertorium non obligat, nisi pro tempore, pro quo juratur, idè appropriatè juramentum dicitur; obligatio verò, quia respicit futurum, idè appropriatè juramentum promissorium dicitur obligatorium, quia obligat ad factum juramentum implendum.* Ibi enim agit de vera promissione, facta scilicet cum animo se obligandi, & idè non mirum, si jurans debeat facere verum, quod promissit.

197. An Scotus jurat locutione de juramento facto.

Alii ergo respondent; Scutum fuisse locutum de juramento, cui deest etiam animus jurandi, adedque de juramento vero quoad objectum præsens, scilicet propositum faciendi, sed ficto quoad objectum futurum, id est, de juramento vero quatenus est assertorium, ficto autem quatenus est promissorium.

Sed contrà facit; quòd in verbis Scoti supra nulla fiat mentio defectus animi jurandi, sed tantum defectus intentionis faciendi, & se obligandi; ratione prioris defectus peccat mortaliter sic jurans, & ratione posterioris defectus non obligatur; nisi ergo sub defectu intentionis non se obligandi, intelligas intentionem non jurandi, nescio ubi hanc intentionem in Scoto reperies.

An autem debeat subintelligi, est alia quæstio; & pro parte affirmativa facit, id, quod antea diximus, nempe non posse quempiam efficaciter velle promittere, & simul efficaciter velle non obligari; ergo consimiliter non videtur aliquis posse efficaciter velle jurare promissoriè; & non velle efficaciter obligari, ac proindè non posse velle efficaciter non obligari, quin etiam velit non jurare; licet enim obligatio juramenti non sit per se & directè intenta, veluti obligatio voti, quæ est quasi primum objectum voluntatis votendi. (hæc enim est voluntas se obligandi Deo; voluntas autem jurandi potius est voluntas constituendi Deum testem seu fidejussorem promissionis, ut ante dictum fuit) equidem cum cessante obligatione promissionis quacumque ex causa, etiam cesset obligatio juramenti, videtur quod ille, qui non vult promittere, si ve non vult alteri se obligare per promissionem, etiam non possit velle efficaciter Deum adducere testem seu fidejussorem illius promissionis seu obligationis, quam existimat nullam existerè.

198. Qui vult efficaciter promittere, vult etiam efficaciter obligari.

Sicut autem potest efficaciter velle promittere, & se obligare alteri per promissionem, licet nolit promissionem implere; ita etiam potest efficaciter velle jurare promissoriè, tamen intendat oppositum, id est, intendat promissionem non implere, & indubiè taliter jurans obligatur. Hinc Scotus supra non tantum dixit: *In ipso actu jurandi intendit oppositum;* hoc enim non satis erat ad ipsum eximendum ab obligatione; sed rectè addidit: *Et non intendit se obligare ad illud;* quia etiam votum, cui solum deest animus implendi votum, secundum communem sententiam & rei veritatem obligat. Veluti enim de ratione promissionis non est, ut præstetur ipsa res, sed solum, ut detur aliquod jus remotum ad illam; ita neque de ratione ipsius est, ut habeas animum illum præstandi, sed tantum ut velis conferre alteri jus aliquod ad illam exigendam, & per consequens tibi ipsi imponere aliquam obligationem ad illam tradendam.

199. Potest velle non implere promissum.

Quid clarius, quàm obligationem, & non executionem; minimè repugnare? Ergo etiam intentio obligationis, & intentio non exequendi, nequaquam repugnant; nam illa pro objecto proximo habet obligationem; hæc autem non executionem. Igitur cum in aliis contractibus animus non solvendi, non tollat obligationem; neque tollit in voto, aut in juramento promissorio. Prius quippe est obligari, quàm exequi, cum obligatio non nascatur ab executione, sed vice versà executio ab obligatione. Igitur ex eo quòd desit animus exequendi,

Hac voluntas non tollit obligationem, sive in voto, sive in juramento.

non tollitur obligatio; quia sublato posteriori, sive effectu, non tollitur prius, sive causa.

200. Interim pro opposita sententia citatur Doctor Seraphicus supra quæst. 2. ibi: *Nam in foro Ecclesie juramentum coactum non est obligatorium; tum quia Ecclesia præsumit, quia iste, qui coactè juravit, non juravit voluntate implendi juramentum, sed potius evadendi periculum; tum, quia etiam ille, qui jurare compulsi, cum malitiosè & dolosè processerit, nullum jus acquisivit, nec de malitia commodum reportare debuit; unde nullum habet jus reverendi.* Ubi videtur supponere, hanc voluntatem sufficere, ut juramentum non obliget.

Quomodo cum explicet Suarez.

Sed non oportet, inquit Suarez supra num. 20. verba obiter dicta, cum tanta proprietate & rigore accipere, maximè in in re tam clara. Sub voluntate ergo non implendi, comprehendit voluntatem non se obligandi, immò & fictè jurandi, ut patet ex altero membro, quod addit, scilicet: *Sed evadendi periculum*, quod posset quis consequi solum fictè proferendo verba juramenti sine intentione jurandi. Hæc ille.

201. Ratio opposita sententia.

Satis utique benignè, ne tantus Doctor videatur communi sententiæ refragatus fuisse, & sic ejus auctoritate sententia Adversariorum stabilatur, alioqui ex ratione probabili. Quæris, quæ sit illa ratio? Respondeo: quoniam promissio non tantum est voluntas se obligandi, sed etiam significatio animi faciendi, quod promittitur; ut proindè qui promitteret cum expressis verbis non faciendi, quod promittitur, non verè, sed derisorie censeretur promittere, id est, sine animo se obligandi; quorum enim vellet se obligare, & non facere?

Resp. Sua-

Respondet Suarez supra ad illam interrogationem: potest quis velle jurare ad evitandum malum, vel propter commodum temporale, & consequenter velle obligari, quia scit non posse vitare obligationem, si jurat; & nihilominus nolle implere, quia sibi non est utile vel jucundum. Immo aliquis timoratus potest velle jurare, & obligari, & sperare licitè non implere, obrentà justà dispensatione; quid ergo mirum, quòd homines, qui facile peccant, velint jurare, & non implere? Hæc ille.

202. Resp. Auctoris.

Respondeo ego ad illam interrogationem Suarii; Mirum esse, quòd homines, tamen si facile peccant, velint esse perjuri coram Deo, falsum jurando ex animo, ubi nulla est necessitas talis animi, sive ad evitandum malum, sive propter commodum temporale; quippe abundè sufficit, ut proferant verba juramenti absque animo juran-

di. Deindè jurans potest esse in illa sententia, quæ docet, posse obligationem vitari, si desit intentio obligationis; & per consequens posse vitari peccatum, quod alioquin foret in non executione operis promissi, cum ergo tali casu velit se obligare, si nolit exequi?

Sanè tamen omnino mihi persuadeam, id fieri posse, tamen qui diceret, se nolle facere, quod promittit, ordinariè præsumi posset non habere animum verè promittendi; adeoque non maneret obligatus alteri homini, quia ad hoc requiritur signum externum, sufficienter expressivum contractus seu consensus, quale illud ordinariè non est, si tamen indicaret se ferè velle obligari, teneretur, & posset cogi ad impletionem.

Quid ergo ad rationem Adversariorum supra allegatam? Respondeo; significacionem animi implendi promissionem, non spectare ad ejus essentialem rationem; unde parùm refert, an sit vera, vel non, ad hoc, ut sit vera promissio, tamen si promittens graviter peccet, supposità gravitate materiæ, ut nemo non videt. Sicuti si quis suscipiat obligationem legis, nolens tamen eam adimplere, indubiè obligatur, & peccat graviter, vel leviter juxta materiæ gravitatem, aut levitatem. Jam autem significatio voluntatis se obligandi, est essentialis ratio promissionis, & idè debet esse vera, ut promissio obliget, quia actiones, agentium, non operantur ultra intentionem eorum.

Igitur, ut finem imponamus huic Conclusioni, sponsalia, de quibus hic tractamus, si ficta fuerint, id est, sine animo spondendi, aut certè se obligandi, nullam pariunt obligationem in foro conscientiæ, secluso damno extrinseco; attamen qui sic spondidisset, in foro Ecclesie compelleretur contrahere Matrimonium, deficienti probatione ejusmodi fictionis. Sed quid si verè spondidisset, attamen indeliberatè? Respondeo:

CONCLUSIO VI.

Ut Sponsalia ad aliquid obligent, requiritur & sufficit deliberatio, sufficiens ad mortale.

IN voluntate, ut communiter notant Theologi, triplex est motus, quidam primus

Qui non vult facere, quod promittit, non videtur se velle obligare.

203. Animus faciendi non spectat ad essentialiam promissionis.

2. Qui dicitur

204. Triplex motus voluntatis.